

Nasjonalt forløp for barnevern – kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus

Bufdir

Helsedirektoratet

Nasjonalt forløp for barnevern

– kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus

Et samarbeid mellom Helsedirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Tidligere pakkeforløp for kartlegging og utredning av psykisk helse og rus for barn og unge i barnevernet

Nasjonalt forløp for barnevern er et verktøy som gir tydelige beskrivelser av ansvar, oppgaver og samarbeid

Barnevernstjenesten

Helsetjenestene

Målgruppe

Kartlegging, utredning og behandling

Nasjonalt forløp for barnevern er **grunnmuren i satsingen for bedre helsehjelp** for barn i barnevernet.

Målet med nasjonalt forløp for barnevern er å sikre helhetlig ivaretagelse av barns helse, og helsetjenestene bidrar med **helsehjelp**.

Den lokale barnevernstjenesten vurderer start og avslutning gjennom dialog med barn og foreldre og innhentet informasjon.

Samhandling mellom barneverns- og helsetjenestene skjer i gjeldende strukturer.

Forløpet skal implementeres i barnevernstjenesten i alle kommuner, kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten, den offentlige tannhelsetjenesten og hos fastleger.

Målgruppen er **alle barn det opprettes undersøkelse for, barn med hjelpetiltak som bor hjemme og barn som bor i fosterhjem og institusjon**.

Det skal gjøres en **vurdering basert på indikasjon** om å igangsette nasjonalt forløp for hvert enkelt barn i målgruppen.

Barn i barnevernet blir **kartlagt og utredet**.

Kartlegging og utredning kan foregå både i kommunal helse og omsorgstjeneste, fylkeskommunal tannhelse og spesialisthelsetjeneste.

Barnet får **nødvendig helsehjelp ved behov**, og behandling er en del av forløpet.

Forskning viser at barn som mottar hjelp fra barnevern har høyere forekomst av helseplager

> Forskning viser at barn som mottar hjelp fra barnevernet har høyere forekomst av:

- psykiske vansker og lidelser
- somatiske helseproblemer
- rusmiddelproblemer
- tannhelseproblemer
- seksuelle helseproblemer

Målet med nasjonalt forløp er å sikre helhetlig ivaretagelse av barns helse

- > Barn i barnevernet blir kartlagt og utredet for eventuelle *somatiske helseproblemer*, psykiske vansker, rusmiddelproblemer, *seksuelle helseproblemer*, og *tannhelseproblemer* i helsetjenestene, slik at de kan få nødvendig helsehjelp ved behov.
- > Forløpet beskriver ansvar, oppgaver og samarbeid mellom den kommunale barnevernstjenesten, kommunale helse- og omsorgstjenester, den *fylkeskommunale tannhelsetjenesten* og spesialisthelsetjenestene for barn og unge.
- > Forløpet gir også råd til hvordan samarbeidet kan innrettes, slik at tjenestene sammen sikrer tidlig kartlegging og utredning av barn i barnevernet.

Barnets medvirkning i nasjonalt forløp

- > Nasjonalt forløp for barnevern skal sikre medvirkning og informasjon til barn og deres foreldre.
- > Barnets medvirkning i nasjonalt forløp bidrar til at tjenestene får en bredere forståelse av situasjonen og bakenforliggende årsaker til eventuelle helseplager.
- > Denne kunnskapen kan bidra til mer målrettede tiltak.

Målgruppen er alle barn det opprettes undersøkelse for, barn med hjelpetiltak som bor hjemme og barn som bor i fosterhjem og institusjon.

Barnevernstjenesten vurderer start og avslutning av nasjonalt forløp basert på dialog og innhentet informasjon

- > Barnevernstjenesten har dialog med foreldre og barn om barnets helse
- > Barnevernstjenesten vurderer den samlede informasjonen om barnet fra helsetjenestene og andre
- > Barnevernstjenesten gjør vurderinger basert på kunnskap om barnet sett opp mot relevante risikofaktorer og bekymringstegn

Nasjonalt forløp starter når barnevernstjenesten vurderer at ett eller flere kriterier er til stede

- > Akutte symptomer på alvorlige lidelser/vansker/traumer det haster å undersøke, utrede og/eller behandle.
- > Barnet og / eller foreldrene ønsker hjelp fra helsetjenesten for fysiske helseplager, psykiske vansker, rusmiddelproblemer, tann- og munnhelseplager og / eller seksuelle helseproblemer.
- > Barnevernstjenesten vurderer at det er behov for at helsetjenesten kartlegger barnets behov for helsehjelp.
- > Når bekymringsmeldingen til barnevernstjenesten kommer fra helsetjenesten og meldingen er knyttet til barnets helsesituasjon.
- > Når bekymringsmeldingen omhandler barnets helse.
- > Rapport fra tverrfaglig helsekartlegging anbefaler henvisning eller henvendelse til helsetjenesten.
- > Når barnet har uteblitt fra konsultasjoner ved helsestasjons- og skolehelsetjenesten eller tannhelsetjenesten.

Under vurdering i forløpet: Bekymringstegn og risikofaktorer for tann- og munnhelseproblemer kan blant annet være

- > Mer enn 2 år siden siste undersøkelse i tannhelsetjenesten.
- > Gir uttrykk for ubehag eller smerte i munnhulen.
- > Endret livssituasjon og endrede vaner relatert til tannhygienerutiner og kosthold
- > Vegring og angst for tannlegebesøk, eventuelt unngåelse og «ikke-møtt» hos tannhelsetjenesten
- > Ved psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk sykdom eller skade kan det være økt risiko for punktene over og barnet bør rutinemessig undersøkes og følges opp av tannhelsetjenesten.

Bilde av Daiga Ellaby fra Unsplash

Under vurdering i forløpet: Bekymringstegn for barnets fysiske og psykiske helse kan blant annet være at barnet

- > Gir uttrykk for eller har fysiske plager; som f.eks. hodepine eller magesmerter
- > Gir uttrykk for eller har psykiske plager; som f.eks. tilbaketrekking, passivitet
- > Sliter med ensomhet, engstelse, tristhet eller irritabilitet, utagering eller uro
- > Er undervektig eller overvektig, og/eller har spiseforstyrrelser
- > Har synlige skader, som for eksempel blåmerker, hevelser eller risp/kuttskader
- > Har nedsatt funksjon eller sykdom
- > Har forsinket utvikling i for eksempel språk eller motorikk, tap av ferdigheter som medfører redusert evne til å utføre daglige gjøremål
- > Har konsentrasjonsvansker, lærevansker eller plutselig fall i evner eller prestasjoner
- > Har begrenset eller påfallende lek i forhold til forventet alders- og evnenivå
- > Har endret adferd, humør og væremåte
- > Har søvnvansker eller vedvarende søvnforstyrrelser
- > Har bekymringsfullt fravær fra skole
- > Ruser seg
- > Trukket seg vekk fra tidligere venner eller har ingen venner

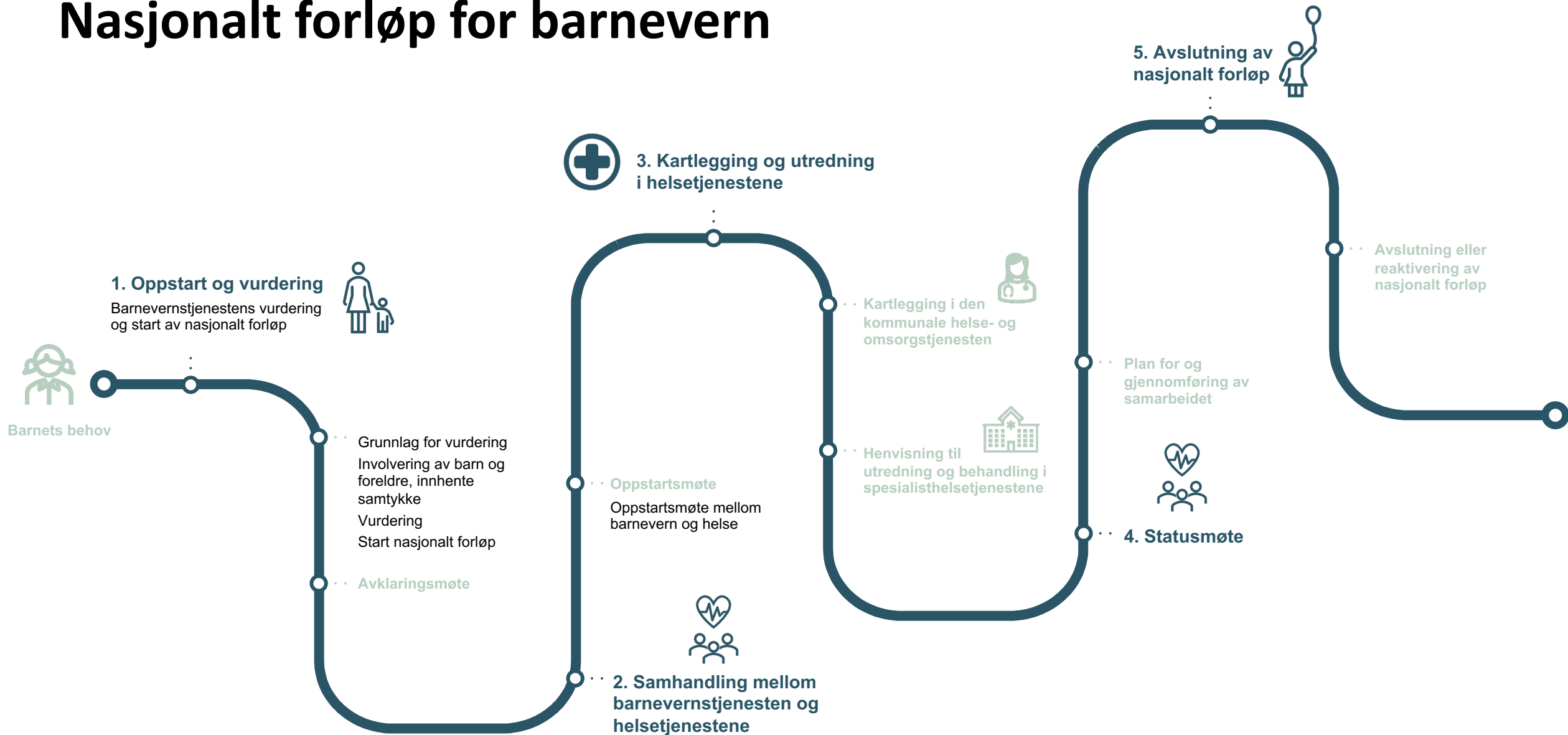
Under vurdering i forløpet: Bekymringstegn for barnets seksuelle helse kan blant annet være at barnet

- > er seksuelt aktivt før fylte 14 år.
- > utviser ukritisk, grenseoverskridende, krenkende, bekymringsfull eller skadelig seksuell språk/atferd i direkte kontakt eller på digitale medier.
- > gir uttrykk for / viser tegn til at det har vært utsatt for seksuelle krenkelser eller overgrep.
- > strever med å akseptere eller forsøker å skjule egne opplevelser av seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk når disse bryter med rådende sosiale normer
- > opplever negative reaksjoner, avvisning eller negativ sosial kontroll på grunn av kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering.
- > opplever uforholdsmessige reaksjoner eller negativ sosial kontroll på aldersadekvat seksuell atferd.

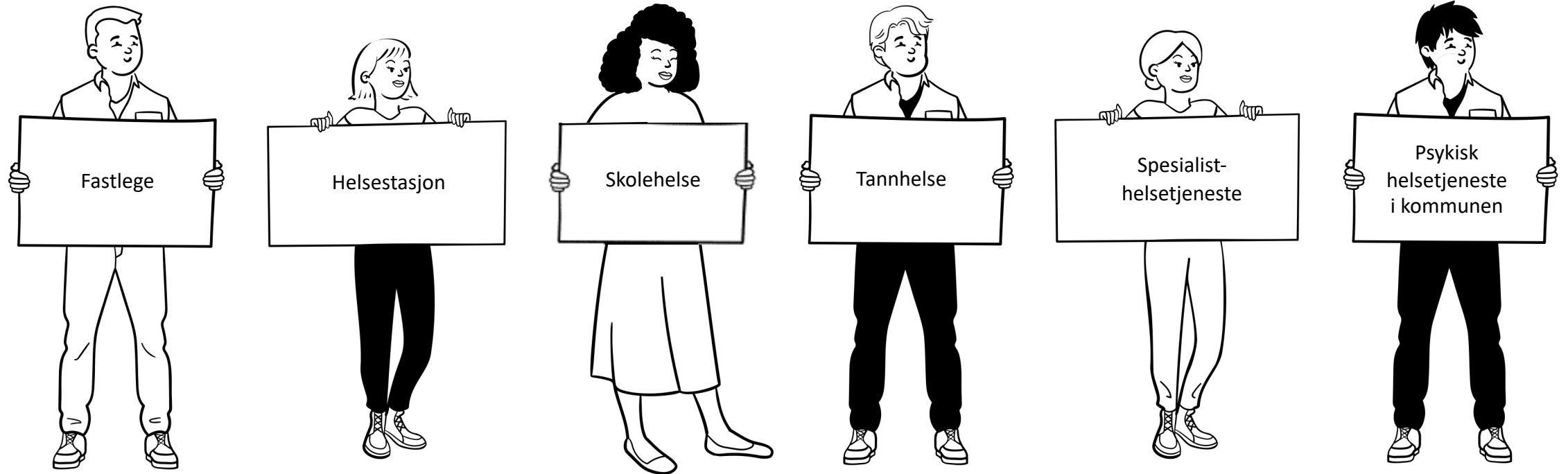

Bilde av Annie Spratt fra Unsplash

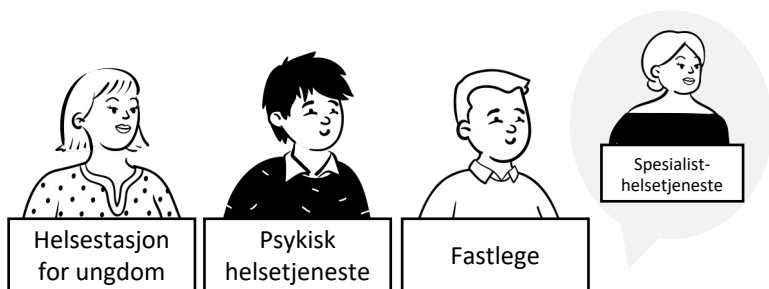
Nasjonalt forløp for barnevern

Hvilke helsetjenester burde involveres i nasjonalt forløp for barnevern?

Eksempler på oppstart

Bekymringstegn:

«utviser ukritisk, grenseoverskridende, krenkende, bekymringsfull eller skadelig seksuell språk/atferd i direkte kontakt eller på digitale medier»

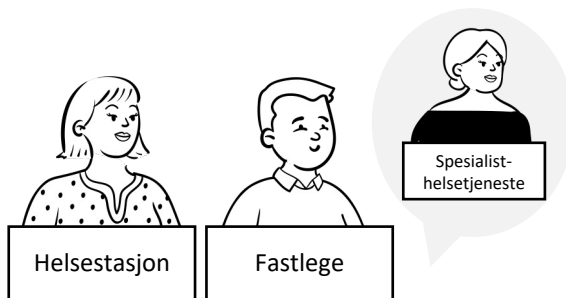
Bekymringstegn:

«ruser seg»

Bekymringstegn:

«Gir uttrykk for eller har fysiske plager; som f.eks. hodepine eller magesmerter»

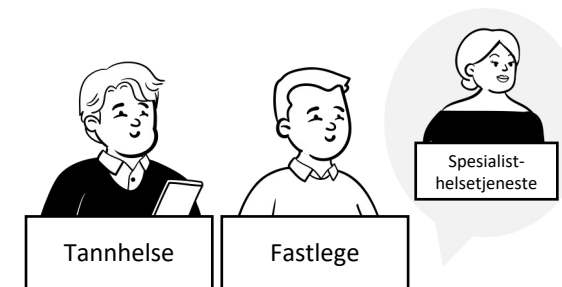
Bekymringstegn:

«Har forsinket utvikling i for eksempel språk og motorikk»

Bekymringstegn:

«opplever negative reaksjoner, avvising eller negativ sosial kontroll på grunn av kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering.»

Bekymringstegn:

«Gir uttrykk for ubehag eller smerte i munnhulen» og «Er undervektig»

Anna (14 år)

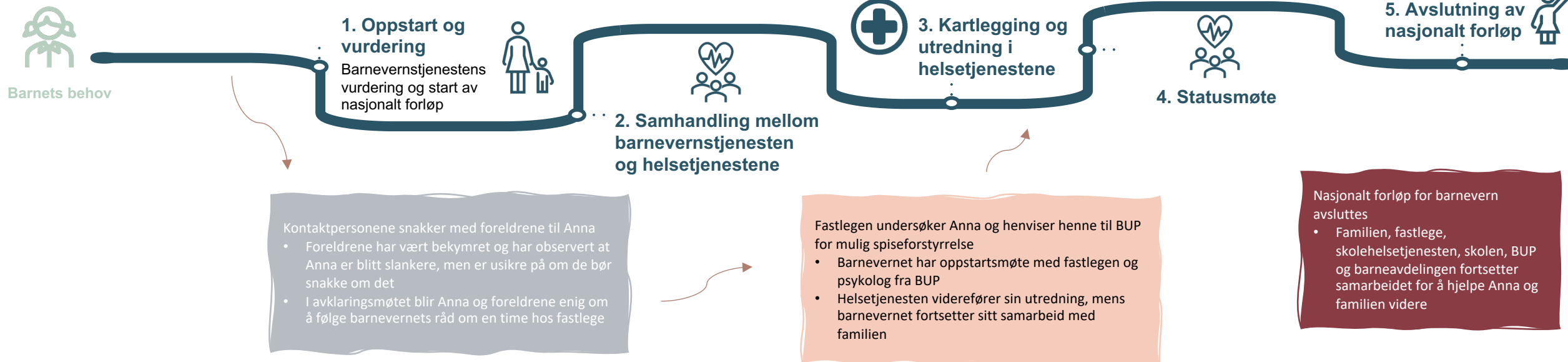

Anna:

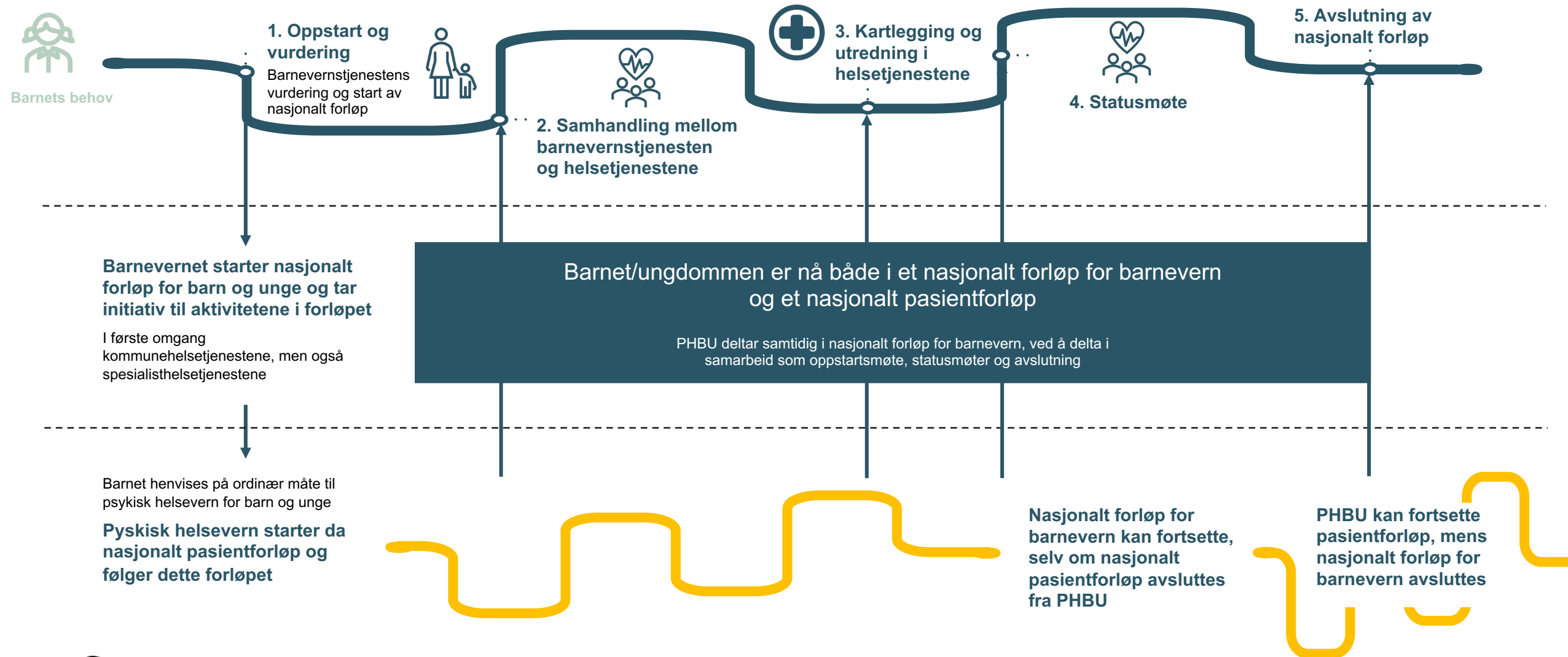
- Anna bor med foreldrene sine
- Til kontaktperson i barnevernet sier Anna hun sliter med hodepine, vondt i magen og føler seg sliten
- Anna klarer ikke konsentrere seg på skolen, og orker ikke å gjøre lekser
- Anna spiser ikke før på ettermiddagen, og kun litt middag. Hun er kun fortrolig med en venn i klassen

Barnevernet kaller inn til statusmøte og arbeidet med individuell plan starter

- Skolehelsetjenesten og skolen involveres
- Barnevernet og foreldre mener familien ikke lenger har behov for barnevernstjenesten

Nasjonalt forløp for barnevern og nasjonale pasientforløp

Erfaringer med nasjonalt forløp for barnevern

Familier opplever det som effektivt og forutsigbart

Barnet og familien tematiserer helseplager

Barnevernstjenesten kan igangsette mer målrettede tiltak mye tidligere

Barn og foreldre opplever å få tidligere, tydeligere avklaringer på hva de skal få hjelp til og fra hvem

Informasjonsdelingen mellom helse og barnevern er bedre

Forløpet fungerer som en oppskrift på hvordan samarbeidet skal fungere mellom tjenestene

Eksisterende samarbeidsavtaler kan ofte utvides

Ser nasjonalt forløp som et ledd i barnevernsreformen

BUP får mer «riktige» henvendelser

Erfaringer fra kommunen

- > [Buffer: Sarpsborg først ute med Nasjonalt forløp for barnevern on Apple Podcasts](#)

Nasjonalt forløp for barnevern kan beskrives som grunnmuren i satsingen for bedre helsehjelp for barn i barnevernet

Nasjonalt forløp for barnevern

Nasjonalt forløp for barnevern kan beskrives som **grunnmuren** i satsingen for bedre helsehjelp for barn i barnevernet.

Nasjonalt forløp skal tilbys og er tilgjengelig for **alle** barn det opprettes undersøkelse for, barn med hjelpetiltak og barn som bor i fosterhjem og institusjon.

Det fins flere andre tiltak for å sikre helsehjelp til barn i barnevernet.

Eksempler på tiltak

Tverrfaglig helsekartlegging

Samarbeid om Fact-Ung

Felles institusjoner i
Bodø og Søgne

Barnevernsansvarlige i psykisk
helsevern for
barn og unge

Helseansvarlige i
barneverninstitusjoner

Ulikheter og sammenhengen mellom nasjonalt forløp for barnevern og tverrfaglig helsekartlegging

Nasjonalt forløp for barnevern

Målgruppe: Alle barn det opprettes undersøkelse for, barn med hjelpetiltak som bor hjemme og barn som bor i fosterhjem og institusjon.

Det skal gjøres en vurdering basert på indikasjon om å igangsette nasjonalt forløp for alle barn i målgruppen.

Behov: Sikre helhetlig ivaretagelse av barnets helse, og at barn i barnevernet blir kartlagt og utredet tidlig, slik at de kan få nødvendig helsehjelp ved behov.

Praksisendring: Beskriver samhandling og kunnskap i gjeldende strukturer mellom barneverns- og helsetjenestene.

Bidrag fra helsetjenestene: Helsehjelp.

Informasjon fra et gjennomført nasjonalt forløp kan være viktig bidrag inn i kartleggingen.

Tverrfaglig helsekartlegging

Målgruppe: Barn som skal flyttes ut av hjemmet. Dette omfatter ca. 1500 barn i året.

Alle barn i målgruppen skal kartlegges.

Behov: Skal bidra til at kommunal barnevernstjeneste, fosterhjem og institusjon settes bedre i stand til å gi barn som plasseres utenfor hjemmet forsvarlig omsorg og oppfølging.

Praksisendring: Opprettelse av kartleggingsteam på tvers av helse og barnevern.

Bidrag fra helsetjenestene: Sakkyndighetsarbeid.

I kartleggingsrapport gjøres det en vurdering om å igangsette nasjonalt forløp.

Roller og ansvar i implementeringen av nasjonalt forløp for barnevern

Helsedirektoratet og Bufdir

Overordnet ansvar for nasjonalt forløp, og ansvar for å utarbeide, iverksette og følge opp implementeringsplaner på nasjonalt nivå, herunder:

- Utarbeidelse av informasjons- og opplæringsmateriell
- Oppdrag til implementeringsaktører
- Ansvarlig for evaluering og erfaringsdeling på tvers

Barnevernstjenesten

Forløpet skal implementeres i barnevernstjenesten i alle kommuner. Dette innebærer at ledelsen bør:

- Kommunisere tydelige forventinger til gjennomføring av nasjonalt forløp
- Planlegging og gjennomføring av informasjons- og opplæringsaktiviteter
- Sikre tilstrekkelige ressurser og tid til implementeringen
- Utarbeidelse og inngåelse av samarbeidsavtaler
- Ansatte i tjenesten er ansvarlig for å iverksette ny praksis

Helsetjenestene

Forløpet skal implementeres i kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten, den offentlige tannhelsetjenesten og hos fastleger. Dette innebærer at ledelsen bør:

- Kommunisere tydelige forventinger til gjennomføring av nasjonalt forløp
- Planlegging og gjennomføring av informasjons- og opplæringsaktiviteter
- Sikre tilstrekkelige ressurser og tid til implementeringen
- Utarbeidelse av og inngåelse av samarbeidsavtaler
- Ansatte i tjenesten er ansvarlig for å iverksette ny praksis

Bufetat skal dele informasjon og kunnskap i egen organisasjon om nasjonalt forløp for barnevern

Hvis barnet bor i barnevernsinstitusjon eller fosterhjem, bør barnevernsinstitusjonen eller fosterhjemmet kontakte den kommunale barnevernstjenesten for å ta initiativ til å starte eller reaktivere nasjonalt forløp ved behov.

Hvordan komme i gang med nasjonalt forløp for barnevern?

1

Kom i gang med samarbeidet

- Start dialog med relevante tjenester
- Inviter til dialogmøte på tvers av tjenestene
- Etabler samarbeidsavtaler

2

Felles forståelse – felles innsats

- Gjennomfør dialogmøte
- Bli kjent med hverandres profesjoner og skap forståelse for hva de ulike tjenestene kan
- Snakk om forventinger dere har til hverandre i samarbeidet

3

Etabler rutiner og prosedyrer

- Etabler rutiner og prosedyrer for samarbeidet om nasjonalt forløp for barnevern

4

Informasjon og opplæring av ansatte

- Gjør alle ansatte kjent med nasjonalt forløp
- Innarbeid nasjonalt forløp i opplæringen i din tjeneste
- Informer i aktuelle kanaler og møteplasser i din tjeneste

5

Informasjon til barn og familier

- Bruk materiale her eller på helsenorge.no og ung.no i informasjonen
- Informer og sprer budskapet gjennom aktuelle kanaler for din tjeneste (oppslagstavler, SoMe, nettsider, brosjyrer)

6

Evaluer samarbeidet

- Sett av tid til å evaluere samarbeidet
- Gjennomfør et evalueringsmøte på tvers av tjenestene

Viktige elementer for å sikre vellykket tverrfaglig implementering

Samordning fra departementene og likelydende oppdrag til underliggende virksomheter.

Bruk og sett av tilstrekkelig tid til forankring, informasjons- og opplæringsaktiviteter.

Organisatorisk lederforankring ved at virksomhetene faktisk følger opp implementeringen gjennom sine virksomhetsplaner.

Etabler samarbeidsavtaler mellom barneverns- og helsetjenestene.

Tydlig rolle- og ansvarsdeling i implementeringsarbeidet og ansvaret for å ta i bruk ny praksis.

Skreddersy og brukertest opplæringsmateriell sammen med tjenestene.

Skap helhetsbildet og felles forståelse for hva nasjonalt forløp er og hvordan det passer inn med pågående initiativer i skjæringspunktet mellom helse- og barnevernstjenesten.

Etablere rutiner for læring og erfaringsutveksling underveis mellom tjenestene og på tvers av regioner.

Tips for oppstart basert på praktiske erfaringer med forløpet fra barnevernstjenestene

Forankring hos ledelse

Oppstartsmøte med helsetjenester i kommunen

Oppfølgende møte med helsetjenester i kommunen

Presentasjon av nasjonalt forløp for barnevern for fastlegene

Webinar for alle aktuelle instanser og kick off for barneverntjenesten

Nasjonalt forløp for barnevern har vært tematikk på personalmøter og teammøter i barneverntjenesten

Viktig å fokusere på resultatene for barna fremfor merarbeid for barnevernkonsulentene

Anerkjennelse av at igangsetting er tidkrevende i starten, men vil være tidsbesparende etter hver

Etabler faste møtepukter for erfaringsdeling og forbedringsarbeid for tilpasning til din kommune

Tverrsektoriell veileder om nye samarbeidsbestemmelser i de ulike velferdslovene

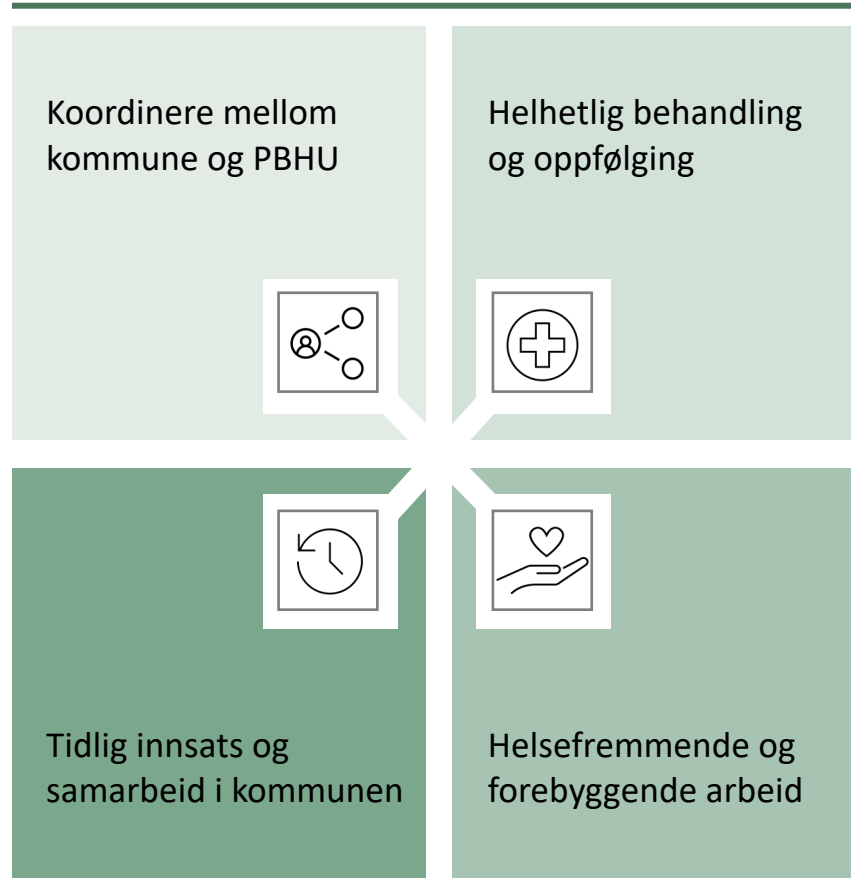

Ref. Prop. 100. L. Lovendringen ble iverksatt 01.08.22

- Styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier gjennom økt samarbeid
- Harmonisering og styrking av reglene om samarbeid og individuell plan
- Samordningsplikt for kommunen ved ytelse av velferdstjenester
- Rett til barnekoordinator
- Utvidelse av ordning med lovpålagte samarbeidsavtaler

Nasjonale veileder psykisk helsearbeid barn og unge

Nasjonale veileder psykisk helsearbeid barn og unge deles i fire deler:

Formålet med veilederen er:

- Beskrive **et helhetlig og samordnet psykisk helsearbeid** for barn og unge, fra helsefremmende og forebyggende arbeid til oppfølging og behandling
- **Tydeliggjøre forventninger til samarbeid og samhandling** på tvers av tjenester, nivåer og sektorer
- Inkludere arbeidet med **rusproblematikk, vold og overgrep**
- Rette seg mot de arenaene som barn og unge oppholder seg

Hvordan kan du komme i gang?

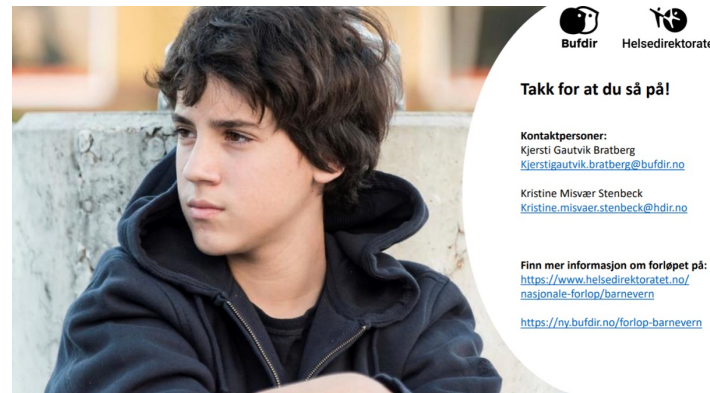
Lanseringswebinar

- > [Bufdirs landingside: Lanseringswebinar 16.februar 2023](#)

Webinar – Hvordan starte?

- > [Bufdirs landingside: Webinar om hvordan komme i gang med nasjonalt forløp for barnevern](#)

Erfaringer fra kommunen

- > [Buffer: Sarpsborg først ute med Nasjonalt forløp for barnevern on Apple Podcasts](#)

Oppsummert – hva er det vi forsøker å oppnå?

Barn som mottar hjelp fra barnevernet har høyere forekomst av helseplager

Barna blir kartlagt og utredet, slik at de får nødvendig helsehjelp ved behov

Forløp med tydelige roller og ansvar og samarbeid mellom helse- og barnevernstjenesten

Gå til [Helsedirektoratet - Nasjonalt forløp for barnevern](#) lese/laste ned forløpet

Gå til [Bufdir - Nasjonalt forløp for barnevern](#) for mer informasjon og laste ned materiale